

Ἐν κατακλεῖδι ὀφείλω νὰ μνημονεύσω καὶ δύο ἕτερα ἔγγραφα εἰς τὰ ὅποια γίνεται λόγος περὶ ψυχικῶν καὶ τριμοιρίας. Τὸ βεβαιωτικὸν ἀτελοῦς διαθήκης τὸ δημοσιευόμενον ἐν Μ. ΓΕΔΕΩΝ, *Κανονικαὶ Διατάξεις*, 1, Κωνσταντινούπολις 1888, σελ. 222, ΟΗ' τοῦ ἔτους 1742, καὶ τὸ περὶ διαθήκης δημοσιευόμενον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Μ. ΓΕΔΕΩΝ, αὐτόθι, 2, Κωνσταντινούπολις 1889, σελ. 382, ΣΚ' (ΣΚΘ') (ἄνευ χρονολογίας). Ἀμφότερα μνημονεύει καὶ ὁ Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗΣ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 281 σημ. 38. Καὶ τὰ δύο πιστοποιοῦν τὴν συνήθειαν τοῦ καταλείπειν εἰς ψυχικά. Εἰς τὸ πρῶτον ὁμως πρόκειται περὶ ἐφαρμογῆς τῶν περὶ τριμοιρίας κανόνων, ὡς ἴσχυον εἰς τὰς χώρας τῆς Οὐγγροβλαχίας, ἐξηγούσας τὰς μεταγενεστέρας τοῦ ἔγγραφου τούτου διατάξεις τῶν κωδίκων τῶν χωρῶν τούτων, περὶ ὧν βλέπε Π. ΖΕΠΟΥ, *Συνταγμάτιον Νομικὸν Ἀλεξάνδρου Ἰωάννου Ὑψηλάντη Βοεβόδα Ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας 1780*, Ἀθῆναι 1936 (Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), σελ. 122 ἐπ., 33. Τὸ δεύτερον, ἀναγόμενον εἰς τὰ ἔτη 1602-1603, 1636-1637 ἢ 1688-1689, κατὰ τὸν ἐκδότην Μ. ΓΕΔΕΩΝ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 382 σημ., ἦτοι εἰς τὸν 17^{ον} αἰῶνα, μαρτυρεῖ περὶ τοῦ ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς ἐποχῆς ταύτης αἱ εἰς ψυχικά ἀφιερώσεις δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξικνούνται μέχρι σημείου ἀποξενούντος τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους τοῦ διαθέτου τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι καὶ εἰς τούτους ὀφείλε νὰ καταλείψῃ τι οὗτος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ † ὁ Σίφρον Καλίνικος ἐπιβεβαιοῖ ΑΘΗΝΩΝ

2 † κοινὸν τοῖς πᾶσι χρός ὑπάρχει ὁ θάνατος, καὶ μάλα γε ἀπαραίτητον, τοῦτο
εἰς νοῦν

3 θεμένη, καὶ ἡ εὐγενεσιότης ἀρχόντισσα καμαράσaina κυρὰ μαρία, ὡς ρουνε-
χῆς καὶ φρό-

4 νιμος, ἵνα μὴ ἀδιάθετον αὐτὴν καταλάβῃ, ὡς πολλοὶ τινες μωροὶ ἔπαθον,

5 δεῖν ἔγνωκεν εἶκιν ἐπ' αὐτὴν τὴν διάθεσιν, ἔτι ὑγιᾶ οὖσα σώας τὰς φρένας

6 ἔχουσα, καὶ τὴν γνώμην ἀβίαστον, προσεκαλέσατο ἐμὲ τὸν κάτωθεν ὑπογε-
γραμμένον

7 ὡς πνευματικὸν αὐτῆς πατέρα, διὰ νὰ τῆς κάμω τὴν παροῦσαν αὐτῆς διαθήκην,

8 καὶ ὑστερήν της παραγγελίαν, καὶ δὴ πρῶτον ἐπικαλεῖται τὴν ἄκραν εὐ-
σπλαγχνίαν

9 τοῦ ποιητοῦ αὐτῆς καὶ πλάστον, ὅπως οἰκονομήσας τὴν αὐτῆς σωτηρίαν, ἐν
μετανοίᾳ

10 αὐτὴν παραλάβῃ. δευτέρως δὲ ἐξαυτεῖται τὰς ὀλοφύχους συγχωρήσεις, παρὰ τε
ιερέων

11 καὶ λαϊκῶν, καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς χριστιανῶν, εἴ τινα ἐν λόγῳ, ἢ
πράξει, ἢ

- 12 γνώσει, ἥ ἐν ἀγνοίᾳ παρεπίκρανε (εὐόλιστον καὶ γὰρ τὸ ἀνθρώπινον ἐν τοῖς
13 παραπτώμασι) ἀποδιδούσα καὶ ἡ εὐγενεία της πᾶσιν αὐτοῖς τὰς ἐγκαρδίους
της κατ' ὀφειλὴν
14 συγχωρήσεις. ἐπομένως δὲ διορίζει καὶ διὰ ταύτης ἐθελουσίως καὶ ἀπαραβιά-
στως, τὰ ἅπερ
15 ἐπροικίθη παρὰ τῶν μακαρίτων γεννητόρων της, ὡς εἰς τὸ ἀνεβαντερόν¹ της,
καὶ διαθήκη
16 τοῦ μακαρίτου πατρός της φαίνονται. καὶ ἐπειδὴ θεία ἐντολὴ καὶ νόμος ἐγράφη,
τὸ νὰ τιμᾷ
17 ὁ καθείς καὶ νὰ ὑποτάσσεται τοὺς γεννήτοράς του, οὕτω λοιπὸν καὶ ἡ εὐγενεία
της ὡς τέκνον ὑπακοῆς
18 μὲ τὸ νὰ διορίζῃ ὁ μακαρίτης πατέρας της σιὸρ κωνσταντάκης πάος εἰς τὴν
διαθήκην του
19 τὸν υἱὸν αὐτοῦ σιὸρ γιαννάκη αὐτάδελφόν της, ἐπίτροπόν του, καὶ ὡς καθ' αὐ-
τὸν ἱ-
20 διον εἰς τὰ ἀδέλφια του, καὶ ἡ εὐγενεία του τῇ καλοκαγάθῳ αὐτοῦ προαιρέσει
πειθόμενος τῇ
21 πατρικῇ αὐτοῦ ἐντολῇ, παρεστάθῃ ἀόκνος μύχθῳ αὐτοῦ καὶ δαπάνῃ καὶ τῆς
ἐκτίσεως
22 τὰ ὀσπήτιά της, πρῶτον, ὡς φανερόν τοῖς πᾶσιν, εἶτα ἐπρόβλεψεν εἰς τὴν
καλὴν της
23 κατάστασιν, καὶ τὴν ὑπάνδρευσεν μὲ ἀνδρὶ εὐθὺν καὶ τίμιον, παραδίδοντας αὐτῇ
24 σῶα καὶ ἀνελλιπῇ ὅσα ἐν τῷ ἀβανταρίῳ αὐτῆς καὶ διαθήκην τοῦ μακαρίτου
πατρός της κινητὰ
25 καὶ ἀκίνητα ἐδιώριζεν, οὕτω καὶ ἡ εὐγενεία της ἵνα μὴ ἀχάριστος φανῇ
πρὸς τὸν
26 ἀδελφόν της σιὸρ γιαννάκη διὰ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ παράστασιν ὅπου πρὸς τὴν
εὐγενείαν της
27 ἔδειξεν, καὶ κατακριθῇ παρὰ θεῶν καὶ ἀνθρώποις, μὴ χάρισας αὐτῇ ὁ κύριος
ἴδιον
28 τέκνον κρίμασι τίς οἶδε παρέλαβε τῇ ἀγαθοπροαιρέτῳ γνώμῃ τοῦ εὐγενεστάτου
ἄρχοντος
29 καμαράση συζύγου της, ἓνα ἐκ τῶν παίδων τοῦ ἀδελφοῦ της, καὶ ἀνεδέχθη
ἐκ τῆς ἱερᾶς κολυμβή-
30 θρας εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ ὠνόμασεν αὐτὸ μαρία τὸ ὄνομά της, καὶ ἀνά-
θρεψεν αὐτό,

¹ = ἀβαντάριον ;

- 31 ὥς ἴδιον σαρκικὸν τέκνον της. ὅθεν εἰς αὐτὸ τὸ τέκνον της ὀλοφύχως διατάττει
καὶ διορίζει
- 32 εὐχαρίστως, τὸ ὀσπήτιόν της ἀνώγαια καὶ κατώγαια μὲ ὅσα εἶδη πατρικά της
εὐρίσκονται μέσα.
- 33 ταῖς κασέλαις της καθὼς εὐρίσκονται μὲ ὅλα τὰ ροῦχα τῆς φορεσιᾶς της, καὶ
κρεββατικά, μαργα-
- 34 ριτάρη, μάλαγμα, ἀσημικόν, τὰ πατρικά της ὅλα ἐδικά της. τὸ περιβόλι εἰς ταῖς
- 35 ἐρκιαῖς καθὼς εὐρίσκεται ἀπὸ πάνω ἕως κάτω ἐδικόν της. τὸ χωράφι εἰς τὸ
πειτάλι μὲ
- 36 μάνδρα ἐδικόν της. τὸ χωράφι εἰς τὴν τοριὰ μὲ θεμονιά καθὼς εὐρίσκεται
ἐδικόν της.
- 37 τὸ χωράφι εἰς τὴν ὀρνιθοῦ μὲ τὰ λουριά συκαῖς καὶ ἀμπελάκι τοῦ δουβλωτῆ
ὀνομαζόμενον ἐ-
- 38 δικά της. τὸ ἀμπέλι εἰς τὸ σκαλωτὸ ἐδικόν της. ὅλα αὐτὰ ὅπου τῆς γράφει ἂν
- 39 ὁ ἅγιος θεὸς δὲν ἤθελε τῆς χαρίσει ζωὴν νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ καὶ νὰ τῆς τὰ
προικοδοτήσῃ
- 40 κατὰ τὸν πόθον της νὰ εἶναι ἀπαρτῆρα καὶ ἀπαρσάλευτα μὲ τὴν εὐχὴν της
ἐδικά της ὥς
- 41 καθ' αὐτὸ τέλειον ἀβαντάριον, ἀφίνει τῇ ἀδελφῇ της μοιρᾷ γρόσια πεντακόσια,
- 42 καὶ ἂν αὐτὴ εἶναι ἀποθαμένη νὰ τὰ μοιράζον ἐξ ἴσου ὅλα της τὰ τέκνα. τῷ
δὲ ἀδελ-
- 43 φῷ αὐτῆς ἀποστολάκη μὲ τὸ νὰ ἐφέρθῃ πρὸς αὐτὴν μυριάκις κακῶς καὶ
πόρρω
- 44 ἀδελφότητος, παραλόγως δὲ καὶ ἀναισχύντως ἀπεδίωξεν καθ' ὁδὸν καὶ τὴν ὀρ-
φανὴν θυγα-
- 45 τέρα του ἐλένην, ἀντ' αὐτοῦ ἀφίνει αὐτῇ τῇ ἐλένῃ, τὸ χωράφι, ἀμπέλι, συ-
καῖς, καὶ
- 46 ἐλαιόδενδρα εἰς τοῦ τζιγκούρη, καὶ τὸ ἐλαιόφυτο μὲ ἀπιδιαῖς τοῦ μαργιοῦ τοῦ
κατεργιοῦ εἰς τὸν αὐτὸν
- 47 τόπον, καὶ νὰ κάμνῃ μίαν ἐορτὴν εἰς τὸν ἅγιον ἀντώνιον διδοῦσα παράδες
πέντε καὶ ἀπὸ
- 48 τὰς εὐχὰς της νὰ τῆς δίδῃ ἡ μαρία μίαν γούνα τζόχινη ἕνα φουστάνι χαρὲ καὶ ἕνα
- 49 σωκάρδι, ἕνα ματαράτσο, ἕνα πάπλωμα σμυρνέικον, δυὸ ζευγάρια σεντόνια πέντε
- 50 καρέγκλες καὶ πεντακόσια γρόσια. νὰ δώσῃ καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς ἀποστολάκη
γρόσι(α) διακό-
- 51 σια πενήντα. ἀφίνει τῇ δουλεύτρᾳ της χρουσίνα τὸ ὀσπήτιον τὸ ὑποκάτωθεν τῆς
ἀρτίμενας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 52 καὶ ἀπὸ τὰ ῥοῦχά της νὰ τῆς δίνῃ ἡ μαρία τὴν ἄλλῃ της γούνα τὴν τζόχινῃ
ἕνα φουσιάνι χαρὲ
- 53 καὶ ἕνα σωκάρδι ἕνα ματαράτζο ἕνα πάπλωμα σμυρνέϊκον δυὸ ζευγάρια σεν-
τόνια
- 54 πέντε καρέγκλες καὶ ἑκατὸ γρόσια. ἀφίνει τῷ δεσπότη της ἀγίῳ σίφνου γρόσια
ἑκατὸ δια τε
- 55 τὴν παρησίαν της καὶ διὰ νὰ τῆς κάμῃ καὶ πέντε λειτουργίαις. ἀφίνει εἰς τὸ
σχολεῖόν μας γρόσι(α) ἑκατὸ
- 56 καὶ εἰς τὸ κάθε μοναστήριον τῆς σίφνου ἀπὸ δέκα γρόσια. εἰς τὸν ἅγιον τάφον
γρόσι(α) 25:
- 57 εἰς τὸ μοναστήριον τῆς σέρφου γρόσια 25: εἰς τὰ εἴκοσι μοναστήρια τοῦ ἀγίου
ὄρους γρόσια ἑκατὸ
- 58 αὐτὰ ὅλα ὅπου ὁρίζει καὶ διατάττει ἐκπίπτοντας τὰ χίλια γρόσια τῆς πατρικῆς
της προίκας
- 59 τὰ περὶ πλέον ὅπου λείπονται ἀπὸ τὰ διορισθέντα της, νὰ εἶναι εἰς χρέος ἡ
ἀντιθεσιὰς της
- 60 μαρία νὰ τὰ δίνῃ καὶ νὰ κάμῃ καὶ ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς θανῆς της πλουσιοπά-
ροχα νὰ ἀνά-
61 πτῇ τὴν κανδήλαν της νὰ κάμῃ τὴν ἐσθρὴν τοῦ ἀγίου εὐθυμίου εἰς τὴν παρα-
γίαν. εἰς τὴν ἐσθρὴν
- 62 τοῦ ἀγίου ἰωάννου εἰς τὴν ἐλεούσα καὶ νὰ δίνῃ παράδες πέντε. εἰς αὐτὴν
ὅλην της
- 63 τὴν περιουσίαν κινητὴν καὶ ἀκίνητον νὰ εἶναι ὁ ὁμόζυγός της ἄρχων καμα-
ράσης
- 64 κύριος καὶ καθ' ὀλικὸς νοικοκύρης νὰ γοδέρῃ καὶ νὰ καρποῦται ὡς αὐτὴ
ἡ ἰδία
- 65 καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν τότε νὰ λαμβάνῃ ὁ καθεὶς ἐκεῖνο ὅπου τοῦ
διορίζει.
- 66 ἐπιτρόπευον ἡ εὐγένειά του καὶ διαφέντευον τὴν παροῦσαν αὐτῆς διαθήκην μὲ
- 67 τὸν αὐτάδελφόν της σιὸρ γιαννάκη τὸν ὡς πατέρα φιλόστοργον καὶ μὲ τὸν
υἱὸν αὐτοῦ
- 3η σελὶς 68 ἀνεψιόν της σιὸρ κωνσταντάκη. ταῦτα πάντα θέλει καὶ διατάττει καὶ ἂν τις τῶν
69 κληρονόμων ἤθελε ζητήσῃ νὰ παρατρέψῃ τὴν ἀπαραβίαστον ταύτην της δια-
θήκην
- 70 νὰ μὴν τοῦ δίδεται τίποτης ἄλλο ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων της παρὰ πέντε γρόσια,
καὶ ἄς ἔχῃ

- 71 καὶ τὴν κατάραν τοῦ Ἰησοῦ χριστοῦ καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ πάντων
τῶν ἁγίων.
- 72 διὸ παρακαλεῖ νὰ τὴν ὑπογράψουν καὶ μάρτυρες ἀξιόπιστοι ἵνα ἔχη τὴν ἰσχὺν
73 καὶ τὸ κῦρος ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ. σίφνος 10: φευρουαρίου αὐ¹¹
- 2^a X. 74 καστρίσιος καὶ πνευματικὸς πατέρας παρακληθεὶς ἀπὸ τὴν κυρὰ καμαράσαι
75 νὰ ὑπογράψω τὴν παροῦσάν της διαθήκην καὶ μαρτυρῶ ἐκ τοῦ
76 στόματός της ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη της καὶ ἡ θέλησίν της.—
- 3^a X. 77 Κωνσταντῖνος Σακελλαρίου μάτζας παρακληθεὶς παρὰ τῆς κυρὰ μαρίας
78 ὑπογράψω ὅτι αὐτὸ εἶναι ἡ γνώμη της καὶ ἡ θέλησίς της καὶ μαρτυρῶ ὅτι τῆς
79 ἐδιάβασα εἰς ὅλα αὐτὰ ὅπου γράφει ἡ παροῦσα. καὶ αὕτη εἶναι ἡ θέλησίς της
- 4^a X. 80 κωνσταντῖνος παλαιὸς προσκληθεὶς παρὰ τῆς ἀρχοντίσσης κυρίας μαρίας ὑπο-
γράφω τὴν ἀπὸ στόματος αὐτῆς, καὶ οἰκειο-
81 θελοῦς ἀποφάσεως, ὅτι στέργει βεβαιοῖ καὶ κεκυρωμένα ἐν παντὶ καιρῷ θέλει,
πάντα τὰ ἐνταῦθα γραφόμενα
- 1^a X. 82 † ὁ πρόην λαμπάκου ἀρσένιος παρακληθεὶς παρὰ τῆς ἀρχοντίσσης καμαράσαι-
νας κυρίας
83 μαρίας ἔγραψα τὴν παροῦσάν της διαθήκην κατὰ τὴν ἀπὸ στόματος αὐτῆς
84 καὶ οἰκειοθελοῦς ἀπόφασίν της καὶ μαρτυρῶ ὅτι στέργει βεβαιοῖ καὶ κεκυρω-
ναι πάντα
85 τὰ ἐνταῦθα γραφόμενα ἐν παντὶ καιρῷ
- Verso
- 5^a X. 1 πρώτη διαθήκη τῆς κυρίας
2 καμαράσαινα(ς) γεγραμμένη τῷ 1811

102

Διαθήκη τοῦ Πέτρου Καμαράση

1813, Μαΐου 15

Σίφνος

Ὁ Πέτρος Καμαράσης, καλέσας τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα πρόην Λαμπάκου Ἀρσένιον, ὅστις χρησιμεύει ὡς γραφεὺς καὶ μάρτυς, ποιεῖ τὴν διαθήκην του ἐνώπιον αὐ-
τοῦ. Δι' αὐτῆς καταλείπει τὴν περιουσίαν του ἀνερχομένην εἰς 70 πούγγιά ἢ 35.000 γρόσια,
ἐξ ὧν τὰ εἴκοσι ἀπέκτησε διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μόχθων καὶ τῆς ἐργασίας, ὡς ἐξῆς: Δέκα
χιλιάδες ἀφίνει εἰς ψυχικὰ διανεμηθησόμενα ὡς ἀκολούθως: εἰς τὸν Δεσπότην Σίφνου
γρόσια ἑκατὸν διὰ δύο παρησίας καὶ ἄλλα τετρακόσια ἵνα τοῦ κάμη ἓνα ἱερὸν σαραν-
ταλείτουργον· εἰς ἐκάστην ἐνορίαν τῆς Σίφνου ἀνὰ δώδεκα γρόσια, ἵνα τῷ κάμνῃ ἕκαστος

